

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Datum 2017-02-26

Klassificering 1.1.4

Dnr 2017-4953

Ert 2017-12-06

Er Ku2017/02410/DISK

Avdelning Staben

Yttrande över slutbetänkande Nästa steg? Del 2 Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:88).

Ärendet

Kulturdepartementet har begärt Riksantikvarieämbetets yttrande över slutbetänkande av Utredningen om en stärkt minoritetspolitik.

Utredningen har, efter redovisningen av delbetänkandet *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60) i juni 2017, haft i uppdrag att analysera den finlandssvenska gruppens ställning i Sverige och överväga om den ska erkännas som nationell minoritet. Utredningen har vidare behandlat frågan om Sverige bör utöka sina nuvarande åtaganden enligt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan) samt övervägt behovet av åtgärder för att förbättra kvalitativa data om de nationella minoriteterna. Därutöver har utredningen behandlat ett antal frågor som tillkommit under den fortsatta utredningstiden.

Utredningen bedömer att finlandssvenskarna inte bör erkännas som nationell minoritet i Sverige. I frågan om ett eventuellt utökat åtagande enligt språkstadgan bedömer utredningen att Sverige, för de s.k. territoriella språkens (finska, meänkieli och samiska) del, på vissa punkter formellt skulle kunna utöka sitt åtagande. Vidare konstaterar utredningen att det, för att kunna mäta framsteg eller bakslag för minoritetspolitiken och ta beslut om eventuella åtgärder, på nationell nivå kan finnas behov av insatser som syftar till att få fram förbättrade beslutsunderlag, t.ex. genom framtagandet av s.k. jämlikhetsdata.

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet delar utredningens uppfattning om att finlandssvensk kultur och kulturarv kopplat till de nationella minoriteterna bör ses som betydelsefulla delar av Sveriges och övriga världens gemensamma historia. Myndigheten avstyrker däremot användandet av "kulturarvspråk" som ett komplement till begreppet modersmål.

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

Hemsida www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

Formaterat: Tyska (Tyskland)

Riksantikvarieämbetet delar utredningens uppfattning om att kulturarvsarbetet inte endast är en uppgift för forskare och myndigheter.

Synpunkter

Kapitel 2.4. Riksantikvarieämbetet delar utredningens uppfattning om att finlandssvensk kultur, oavsett om gruppen erkänns som nationell minoritet eller inte, är en betydelsefull del av Sveriges och övriga världens, gemensamma historia och samtid. I linje med regeringens prioriteringar i kulturarvspolitiken, bör det avspeglas på de samhällsområden och i de sammanhang där historia och kulturarv bevaras, utforskas och förmedlas.

Med anledning av att utredningen beskriver vikten av att myndigheter på olika nivåer bjuder in företrädare för exempelvis finlandssvenskar till samråd, vill Riksantikvarieämbetet återigen understryka behovet av att tydliggöra vad samråd innebär och när ett samråd kan sägas vara fullgjort.

På sidan 168 används begreppet "kulturarvsspråk". Riksantikvarieämbetet har tidigare avstyrkt utredningens förslag om att komplettera begreppet modersmål med begreppet "kulturarvsspråk". Regeringen har i propositionen Kulturarvspolitik (prop. 2016/17:116) beskrivit kulturarv som spår och uttryck från det förflutna, som tillskrivs värde och som används i samtiden. Riksantikvarieämbetet menar med bakgrund av detta att benämningen "kulturarvsspråk", i motsats till den önskade revitaliseringen, riskerar att förpassa språket till det förflutna.

I kapitel 5.1 gör utredningen bedömningen att det immateriella kulturarvet är en väsentlig beståndsdel i strävan efter att stärka de nationella minoriteterna. Riksantikvarieämbetet delar uppfattningen om att möjligheten att få möta och använda materiellt och immateriellt kulturarv är avgörande för vår förmåga att förstå, stärka och utveckla såväl kollektiva som individuella identiteter. Detta oavsett om vi själva har en vilja och strävan efter att tillhöra en specifik gruppssamhörighet eller inte. Det är därför också lämpligt att berörda myndigheter uppmuntras att se över behovet av särskilda satsningar för att samla in, bevara och vetenskapligt bearbeta exempelvis arkivmaterial som har kopplingar till de nationella minoriteterna. Spåren och uttrycken från det förflutna är samtidigt något som alla, oavsett bakgrund, ska kunna göra anspråk på och som vi kontinuerligt kan välja att omtolka, använd och tillskriva olika värden. Begreppet "deras kulturarv", som används på s. 179-181 kan tolkas bygga på, eller befästa idén om

ett urskiljande av "vi" och "den andre" genom kulturarv som något statiskt, som vi blir tilldelade eller som något vissa mer än andra ärver och äger rätten till.

Riksantikvarieämbetet delar utredningens uppfattning att kulturarvsarbetet inte endast är en uppgift för forskare och myndigheter och att statliga instanser därför bör uppmuntras att involvera, samverka med, inspirera och engagera civilsamhället på dess villkor. Åtgärder som syftar till att stärka ideella och idéburna aktörers kulturarvsarbete kan få stor betydelse för ambitionen att samla in, bevara och vetenskapligt bearbeta arkivmaterial eller föremålssamlingar med koppling till urfolket samerna, de samiska språken och övriga nationella minoriteter.

Detta beslut har fattats av överantikvarie Knut Weibull efter föredragning av museisamordnaren Eric Fugeläng. Även tf stabschefen Lotta Boss har varit med om den slutliga handläggningen.

Knut Weibull

Eric Fugeläng

Kopia till: ku.remissvar@regeringskansliet.se